

Stavanger★ i Hardangerfjord★★

ROGALAND – 113 991 MIESZKAŃCÓW

Czwarte pod względem wielkości miasto norweskie położone jest na półwyspie oblewanym przez wody Morza Północnego. Półwysp otaczają liczne małe wysepki. Stavanger jest stolicą regionu na południowo-zachodnim wybrzeżu. Miasto bardzo rozwinęło się od czasów swych skromnych początków. Zawsze głównym źródłem surowców naturalnych było tutaj morze i to jemu miasto zawdzięcza wzrost gospodarczy.

- 📍 **Położenie** – Stavanger usytuowane jest na zachodnim wybrzeżu Norwegii, 177 km na południe od Bergen, od którego oddziela go fiord Hardanger (Hardangerfjord).
- 👁️ **Zobacz koniecznie** – Katedrę (Domkirke), stary port (Vagen) i stare miasto.
- 📍 **Zobacz również** – BERGEN (podążając wybrzeżem na północ), KRISTIANSAND (w stronę Oslo).

Informacje wstępne

Śledź, sardynka i... ropa naftowa

Na początku XII w. Stavanger było zaledwie małym miasteczkiem zamieszkiwanym przez rolników i rybaków. W 1125 r.

powstała katedra i biskup Reinald sprowadził tu relikwie św. Swithuna. Od tego czasu datuje się wzrost ekonomiczny i kulturalny miasta. W tym samym czasie ogromny rozkwit przeżywała również produkcja statków, niemal tak duża, jak później pod koniec XVII w. Stavanger posiadało jedną z lepszych flot w kraju, podróżującą w okolicach bieguna, po Morzu Bałtyckim i Śródziemnym. Dziś główną gałęzią przemysłu miasta jest ropa naftowa.

Rozkwit ekonomiczny miasta miał również wpływ na inne dziedziny życia. W Stavanger pojawia się z roku na rok coraz więcej turystów, prężnie rozwija się sieć hoteli i restauracji, a turyści chętnie zwiedzają stary port oraz uroczą starówkę.

Dobrze wiedzieć

Stavanger zostało wybrane jako stolica kulturalna Europy na rok 2008.

Spacer

STARE STAVANGER★

1,5 godz.

Stary port (Vågen)

Niegdyś bardzo prężnie działający port, dziś zamieniony został w centrum handlowe. Codziennie od godz. 16.00 przyciąga tłumy turystów. Na placu Torget mieści się ogromny targ rybny, prawdziwy raj dla wielbicieli ryb oraz wszelkich owoców morza.

Nabrzeże w Stavanger

Muzeum Marynistyczne (Sjøfartsmuseum)

☎ 51 84 27 00 – ♿ – poł. VI–poł. VIII: 11.00–16.00; pocz. VI–poł. VI i pocz. VIII–poł. VIII: godziny otwarcia trzeba konsultować w biurach turystycznych lub na miejscu; VIII–IX: nd. 11.00–16.00, możliwość zwiedzania z przewodnikiem (1 godz., po angielsku) – w XII zamknięte – 50 NOK (dzieci: 10 NOK).

Usytuowane zaraz obok portu muzeum prezentuje wielką rolę morza w życiu i rozwoju miasta. Przedstawione są tu liczne makiety, mapy, zrekonstruowane sklepy oraz zachowane przedmioty związane z morzem i morskimi wyprawami.

Muzeum Konserw (Norsk Hermetikkmuseum)

Øvre Strandgate, po drugiej stronie starego miasta, w oddaleniu od portu – ☎ 51 84 27 00 – ♿ – poł. VI–poł. VIII: 11.00–16.00; pocz. VI–poł. VI i pocz. VIII–poł. VIII: godziny otwarcia trzeba konsultować w biurach informacji turystycznej lub na miejscu; IX–VI: nd. 11.00–16.00, możliwość zwiedzania z przewodnikiem (1 godz., po angielsku) – w XII zamknięte – 50 NOK (dzieci: 10 NOK).

Muzeum urządzone jest na kształt dawnych wytwórni konserw z końca XIX w. Prezentuje kolejne etapy produkcji konserw, głównie sardynek.

Stare miasto

Stare miasto leży na niewielkim wzgórzu na zachód od portu (Vågen). W XVIII w. była to dzielnica robotnicza, a głównym zajęciem mieszkańców było łowienie sardynek. Dziś stare miasto to ok. 170 domów pochodzących z XVIII i XIX w. utrzymanych w świetnym stanie. Drewniane domki pomalowane są na biało, przy niektórych znajdują się niewielkie uroczyska lub małe ogródki. Wszystkie są do dziś zamieszkiwane, więc pozostaje nam jedynie spacer i podziwianie ich z zewnątrz.

Katedra (Domkirken)★★

45 min – VI–VIII: 11.00–19.00; IX–V: wt.–czw. i sb. 11.00–16.00.

W mieście warto zobaczyć katedrę zbudowaną między 1125 a 1135 r. Jest to jedyna spośród wszystkich norweskich świątyń w tak dużym stopniu zachowana w pierwotnym stanie. Do dziś możemy podziwiać gotyckie wnętrza, dekoracje i wyposażenie kościoła. Katedra zbudowana była w anglo-normandzkim stylu, być może dlatego, iż budowniczo wie pochodzili prawdopodobnie z Anglii. Pierwszym biskupem katedry został Reinald, który sprowadził do Stavanger ramię św. Swithuna. W okresie reformacji zaginęło niestety wiele obrazów, oryginalny ołtarz oraz relikwie, a w 1682 r. siedziba biskupa została przeniesiona do Kristiansandu. W 1925 r. z okazji obchodów 800-lecia miasta ponownie przeniesiono stolicę biskupstwa do Stavanger, a mieszkańcy ufundowali z tej okazji nowy dzwon i organy dla katedry.

Wnętrze – Długość katedry wynosi 65 m, a sam chór ma 21,5 m. Gdy wejdziemy do wnętrza, na pewno zaskoczy nas kontrast prostoty nawy z potężnymi kręconymi kolumnami o kwadratowych kapitelach i obfitą, misterną dekoracją chóru z bogato rzeźbionymi kolumnami. W nawie kilka kapiteli zdobią zarówno sceny biblijne, jak i postacie fantastyczne (gryfy i smoki).

Na uwagę zasługuje bogato zdobiona barokowa ambona. Dekoracje przedstawiają sceny ze Starego Testamentu. Ambona nakryta jest baldachimem dekorowanym przedstawieniem Chrystusa Króla.

Przy wejściu do chóru możemy podziwiać piękną gotycką chrzcielnicę wyłożoną srebrnymi płytkami z XVIII w. Na wschodniej ścianie chóru znajduje się witraż pochodzący z 1957 r.

Zwiedzanie

Norweskie Muzeum Ropy Naftowej (Norsk Oljemuseum)

Kjerfingholmen. ☎ 51 93 93 00 – ♿ – VI–VIII: 10.00–19.00; IX–V: 10.00–16.00 (nd. 18.00), możliwość zwiedzania z przewodnikiem anglojęzycznym – zamknięte 17 VI i 25 XII – 80 NOK (dzieci: 40 NOK).

Norweskie Muzeum Ropy Naftowej mieści się w porcie w Stavanger. W jego skład wchodzi budynek na nadbrzeżu oraz sale umieszczone na palach wbitych w dno portu. Interaktywne ekspozycje prezentują rozwój przemysłu naftowego w Norwegii, wyjaśniają procesy technologiczne i uświadamiają rolę, jaką odgrywa ropa w norweskiej gospodarce. Organizowane są tu pokazy filmów, a zwiedzający mają możliwość skorzystania również z tutejszej kawiarni i zrobienia zakupów w sklepie przy muzeum.

Trasy zwiedzania

Piękno regionu Stavanger polega na kontrastach pejzażu, z jednej strony widzimy morze, zaraz potem krajobraz górski i skalisty.

Dwie pierwsze trasy mogą stać się częścią dłuższej wycieczki na zachód w stronę fiordów. Początkiem trasy może być oczywiście Stavanger.

NORDSJØVEGEN: DROGA PRZYBRZEŻNA ZE STAVANGER DO HAUGESUND

70 km na północ oraz przejazd statkiem (ok. 70 min). Opuszczamy Stavanger drogą E39 na północ.

Droga nadbrzeżna jest bardzo ciekawa i wciąż jest udoskonalana. Będziemy mieć okazję przejechania przez kilka tuneli. Urozmaiceniem jest także rejs statkiem z Randaberg do Rennesøy lub podróż podmorskim tunelem z Byfjord (5830 m), który biegnie 45 m pod wodą.

Zjeżdżamy w lewo z drogi E39 na wysokości Mekjarvik, aby popłynąć statkiem w stronę Skudeneshavn. Należy liczyć ok. 70 min na przejazd (6 rejsów dziennie).

Skudeneshavn

Jedna z najmniejszych miejscowości w Norwegii. Ta stara wioska na południowym końcu wyspy **Karmøy** zbudowała wielką flotę handlową. Swój rozwój w XIX w. Skudeneshavn zawdzięcza połowom śledzi. Dziś jest to urocza rybacka miejscowość z pomalowanymi na biało domkami. Warto także zwiedzić Muzeum Melandgarden oraz stary dom handlowy.

Do nas należy decyzja, czy z Skudeneshavn pojedziemy drogą 47 biegnącą wzdłuż wybrzeża, czy też drogą 511, która wiedzie brzegiem Karmøy przez przesmyk Karmsundet. Obie trasy prowadzą do Kopervik.

Avaldsnes

Kościół św. Olafa (Olavs kirke) pozostał w niemal niezmiennym stanie od momentu powstania w 1250 r. (☞ 52 83 84 00 – ☎ – VII–VIII: 11.00–16.00; reszta roku: zwiedzanie na zamówienie).

DROGA RYFYLKE (RYFYLKEVEGE)

160 km na północny wschód aż do Oanes oraz dwa krótkie rejsy statkiem. Jedziemy na południe drogą 44 aż do Sandnes, a następnie skręcamy w lewo i jedziemy drogą 13 aż do Lauvvik, skąd płyniemy ok. 10 min statkiem w stronę Oanes.

Między Oanes i Tau **droga Ryfylke** jest trasą turystyczną, która biegnie wzdłuż wybrzeża Idsefjord.

Ok. 20 km za Oanes jedziemy w prawo, do schroniska Preikestolhytta.

Skåla Prekestolen★

☞ Ok. 2 godz. marszu, aby dotrzeć do słynnej „Ambony”. Ściana jest niemal całkowicie płaska i wyrzeliwuje wysoko w górę, ok. 600 m nad **Lysefjord**, skąd rozpościera się fantastyczny **widok★★★** na wyspy i fiord.

Między Tau i **Hjelmeland** droga przecina teren górzysty, zapewniając wspaniałe widoki na dziką przyrodę.

Hjelmeland

Powstały w XVI w. **kościół z Årdal (Årdal Gamle Kyrkje)** słynny jest ze swej wewnętrznej dekoracji (☞ 51 75 71 50 – 25 VI–14 VIII: 11.00–16.00, nd. 13.00–17.00, w śr. możliwość zwiedzania z przewodnikiem).

Za **Nesvik** (kurs statkiem z Hjelmeland: 10 min) droga biegnie wzdłuż **Jøsenfjord**, a następnie prowadzi na północny zachód i oddala się od fiordu.

Przed **Sand** droga 517 skręca w lewo i prowadzi aż do drewnianego zabytkowego domu oraz **renesansowego kościoła** (☞ 52 79 29 50 – weekend 12.00–16.00) z **Jelsa**.

Z Sand możemy płynąć do **Ropeid** (10 min) i dalej jechać drogą w stronę Ølen i Haugesund lub w stronę Sauda i Røldal (drogą 520) bądź jechać dalej drogą 13 aż do Odda i Sørfjord, ramion Hardangerfjord.

LYSEBOTN (LYSEFJORD)★

Wycieczki statkiem: od 3 do 6 godz. Statki odpływają ze Stavanger (wszelkie informacje w biurach informacji turystycznej). Istnieje również możliwość organizacji wycieczki statkiem i samochodem na zmianę (pół dnia).

135 km na wschód drogą E39, następnie drogą 45 w lewo do Ålgård i dalej do Svartevatn, potem jedziemy do Lysebotn (rejs statkiem: 4 godz., konieczna rezerwacja).

Piękna trasa rozpoczyna się w Suleskar, biegnie płaskowyzem Sirdal i serpentynami w dół aż do Lysebotn, mieszczącego się w głębi fiordu. Przejeżdżamy u stóp skały Prekestolen, skąd rozpościera się równie wspaniały widok, co z jej szczytu.

P. Panter / MICHELIN

Widok na Hardangerfjord

HARDANGERFJORD★★

Ze Skånevik do Norheimsund

193 km drogą 48, 11, 13 i 7. Wycieczkę możemy zorganizować w jeden lub nawet w kilka dni, ponieważ region obfituje w na tyle ciekawe tereny, że na pewno nie będziemy się tutaj nudzić. Istnieje możliwość wycieczki górskiej, rejsów statkiem itd. Można również zwiedzić Skånevik, Odda, Lofthus, Kinsarvik, Eidfjord, Ulvik i Norheimsund, które oferują wiele możliwości spędzania wolnego czasu jak i zakwaterowania.

Bardzo łatwo dostać się w region fiordu Hardanger ze Stavanger. Należy jechać na północny zachód ok. 179 km. Fiord rozgałęzia się na wiele ramion, wokół których znajdują się zarówno bardzo dzikie tereny, jak i niewielkie miasteczka. Im bliżej morza, teren staje się coraz bardziej tajemniczy i nieposkromiony.

Na pewno Hardangerfjord niejednokrotnie nas zaskoczy, z jednej strony swymi dzikimi terenami, a z drugiej – łąkami i ogrodami owocowymi. Znajdziemy tu również liczne wodospady, które podkreślają dzikość krajobrazu.

Świetnie utrzymane drogi pozwolą nam zachwycić się tymi terenami; prowadzą wzdłuż fiordu aż do Skånevik (87 km na północny wschód od Haugesund) i do Norheimsund (81 km na wschód od Bergen).

Skånevik

Ten malowniczy port usytuowany jest w niewielkiej zatoczce w głębi Skånevikfjord, ramienia Hardangerfjordu. Zaraz przy brzegu znajdują się maleńkie wysepki, na których rośnie zaledwie kilka drzew. Tworzą one niesamowity, bajkowy krajobraz, szczególnie zachwycający podczas zachodu słońca.

Jedziemy drogą 48 do Håland (13 km) i w lewo drogą E134; między Tjelmeland (16 km) a Fjæra (40 km) droga biegnie wzdłuż Åkrafjordu, kolejnego ramienia Hardangerfjordu.

Åkrafjord

Droga jest dosłownie wydrążona w skałach. Dalej biegnie przez kilka tuneli (uwaga, tunele są bardzo długie!) i mostów. Szczyty gór pokryte są śniegiem i tworzą niesamowity kontrast dla zielonych fiordów. Na każdym zakręcie możemy podziwiać ten wspaniały biało-zielony pejzaż z maleńkimi domkami malowanymi na żywe kolory.

Jedziemy dalej drogą E134 aż do Jøsendal (54 km), następnie kierujemy się drogą 13 w kierunku Odda (74 km).

Låtefoss bro

5 km za Jøsendal.

Droga prowadzi wzdłuż burzliwego potoku górskiego i biegnie przez ten zróżnicowany region, mijając następnie głównie pola uprawne. Wjeżdżamy do kanionu, a naprzeciwko ukazuje się wspaniały wodospad Låtefoss bro. Woda obficie wypływa dwiema szczelinami ze zbocza góry.

Wypływający z kanionu potok staje się następnie rzeką, która wije się doliną, aby wreszcie wpaść do Sørfjord w Odda.